

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

I. Úvod

Při tvorbě preventivní strategie vychází naše škola z celostátních dokumentů, tedy z **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027** a z **Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, č. j. MSMT – 21149/2016** a z **Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28.**

Cílem působení školy v oblasti prevence rizikových projevů chování je dítě odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku. Snažíme se vychovávat žáky tak, aby byli schopni řešit problémy, aby měli negativní vztah k návykovým látkám, aby přijímali zdravý životní styl, abychom je vybavili přiměřenými sociálně-psychologickými dovednostmi, naučili je dělat samostatná a správná rozhodnutí, posílili jejich duševní odolnost vůči negativním vlivům.

V naší strategii hraje významnou roli i aktivní zapojení rodiny a veřejnosti do prevence rizikových projevů chování, a to prostřednictvím dostatečného informování a aktivitami zaměřenými na tuto cílovou skupinu.

Škola si uvědomuje i narůstající trend agresivity, násilí, vulgarismů, toleranci společnosti k legálním drogám a ve strategii má zakotvenou snahu o jeho minimalizaci. Aby tyto cíle strategie mohly být naplňovány, je důležitá osobnost učitele, který se pozitivně podílí na vývoji sebeuvědomování žáků, je vzdělaný, komunikativně vybavený, spolupracující se zainteresovanými subjekty (PPP, SVP, OSPOD, Policie ČR, apod.).

II. Potřebnost strategie

Škola nepřijímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola rodičům jen pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, duchovní sdružení, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, se službami specializovaných zařízení.

Za problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou považovány:

- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- mobilní telefony, internet

- liberalizace drogové politiky
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí)
- nedostatečné pravomoci školních metodiků prevence

III. Cíle strategie

a) dlouhodobé

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání školních metodiků, vícezdrojové a víceleté financování projektů primární prevence.

b) střednědobé

- vytváření a distribuce metodických materiálů
- zapojování rodin do života škol
- proškolení dalšího školního metodika v rámci specializačního studia školních metodiků prevence podle vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a kariéřním růstu – zástupce pro 1. stupeň (financování z dotačních programů)
- zapojování do grantového systému prostřednictvím vlastních projektů
- vzdělávání pedagogických pracovníků (zejména rizikové chování na internetu)

c) krátkodobé

- zmapování potřeb v oblasti primární prevence
- realizace třídnických hodin (alespoň část hodiny)

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v oblastech prevence:

- a) násilí a šikanování
- b) záškoláctví
- c) kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování
- d) ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže
- e) xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu

- f) užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek
- g) netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling)
- h) diváckého násilí
- i) komerčního sexuálního zneužívání dětí
- j) syndromu týraných a zneužívaných dětí
- k) sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

Obecné cíle strategie školy konkretizuje MPP, který je vždy vypracován na konkrétní školní rok.

IV. Cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez potřebných zkušeností. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují školní poradenské služby - výchovné poradkyně, školní metodička prevence a třídní učitelé.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se event. vyskytnou negativní jevy jako šikana nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

V. Priority naší preventivní strategie

1. Utváření příjemného klimatu školy: Zdravý kolektiv = pohoda ve škole

Vztah učitel – žák

V naší škole budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Každý žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor a jeho potřeby. Žáci často ve vyučování spolupracují ve dvojicích, ve skupinách, ale i ve skupinách napříč třídami. Učitelé podporují naslouchání, zapojení všech členů skupiny, podporují odpovědnost žáka za řešení konfliktu. Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například **vedení komunitního kruhu**, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, klást otázky, podněty k životu třídy.

Úspěšně pokračuje v činnosti **žakovská rada Žárovka**, do které si žáci 2. – 9. třídy volí své zástupce. Žakovská rada 2. stupně se schází každé pondělí před vyučováním, poté zástupci žakovské rady předávají informace do svých tříd. V pondělí jsou první vyučovací hodinu

třídní učitelé ve svých třídách, a to i na 2. stupni. **Žákovská rada 1. stupně Žárovička** se schází také jednou týdně. Součinnost zajišťují koordinátorky žákovské rady z řad pedagogických pracovníků. Tímto způsobem se i žáci mohou vyjadřovat k problematice vyučování, mohou dávat podněty k výuce, přicházet s novými podněty na zlepšení prostředí, také samozřejmě s problémy, které je tíží, vyhlášovat a organizovat soutěže apod. A tak se i žáci účinně zapojují do činnosti školy.

Příznivé klima ve třídě podporujeme organizováním výletů, exkurzí, návštěv filmových a divadelních představení, koncertů, besed, lyžařského výcvikového kurzu, přespávání ve škole atd.

Školní prostředí zábavnou formou příjemní akce směřující k oživení klimatu ve škole jako např. tematické a projektové dny, sportovní akce, účast v ekologických, sportovních, dopravních, literárních, výtvarných a jiných soutěžích.

Adaptační kurzy budou realizovány na počátku září pro žáky 6. ročníku. Od 6. ročníku navštěvují naši školu i děti z Brumovic. Cílem je stmelení nově vzniklého kolektivu.

Projektové vyučování a celoškolské projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolský projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším. **Aktuální školní projekty vycházejí z podnětů žákovské rady.**

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a výchovnou poradkyní. Případně jsou využívány další odborné instituce (PPP, SVČ aj.)

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Příznivé klima ve třídě podporujeme organizováním výletů, exkurzí, návštěv filmových a divadelních představení, koncertů, besed, lyžařského výcvikového kurzu, přespávání ve škole atd.

Školní prostředí zábavnou formou příjemní akce směřující k oživení klimatu ve škole (tematické a projektové dny, sportovní akce, účast v ekologických, sportovních, dopravních, literárních, výtvarných a jiných soutěžích)

2. Vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času žáků

Široká nabídka volnočasových aktivit je vyvěšena na školním webu. Podporujeme rovněž **mimoškolskou činnost žáků** výhodným pronájmem školních prostor cizím subjektům (Sportovní klub Špičková, Florbal Opava, Střelecký kroužek SSK Neplachovice, Rybářský kroužek a další).

Společně s OÚ Neplachovice rozvíjíme spolupráci se Střední průmyslovou školou stavební a Masarykovou střední zemědělskou školou v Opavě při realizaci návrhů řešení školního atria a květinové výzdoby ve škole.

3. Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Rodiče mají také možnost navštívit výuku, poznat prostředí školy a lépe tak pochopit potřeby svých dětí ve škole.

V případě potřeby obdrží rodiče informace, které budou obsahovat nezbytná telefonní čísla a adresy, základní seznam změn chování, které by se mohly u jejich dětí vyskytnout, ale i několik užitečných rad, jak se zachovat, zjistí-li u svého potomka závislost či stane-li se jejich dítě obětí šikany.

Rodiče každého žáka mohou kdykoliv po domluvě navštívit svého třídního učitele, výchovnou poradkyni nebo metodičku prevence a konzultovat jakýkoliv problém svého dítěte.

Rozvíjíme spolupráci se **Sdružením rodičů školy**. Jedná se např. o společnou přípravu programu na „Advent na zámku“, jarní akce pro předškolní děti apod. Zde se také zapojuje žakovská rada.

Dle aktuální potřeby spolupracujeme také s **Obecními úřady Neplachovice a Holasovice a rovněž s místními spolky**.

4. Průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu patologických jevů, včasné zachycení ohrožených žáků, zvýšená pozornost rizikovým skupinám žáků.

Tato činnost je zaměřena především na dobu mimo vyučování, tzn. na přestávky, dobu mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, ale také před a po vyučování. Vyžaduje participaci všech zaměstnanců školy, tedy pedagogů i správních zaměstnanců. Vyučující, který vykonává dohled nad žáky, kontroluje i rizikové prostory jako je WC, šatny apod. Zvýšenou pozornost věnují pedagogové ohroženým žákům především na akcích mimo vyučování.

Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány dotazníkové metody, práce třídních učitelů a připomínky žakovské rady.

5. Systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky

Klíčové vyučovací oblasti jsou:

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)

- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikánování, rasismus apod.)

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

- Rodinná výchova
- Občanská nauka
- Přírodověda, biologie
- Přírodověda, vlastivěda
- Český jazyk
- Prvouka
- Výtvarná výchova
- Tělesná výchova
- Chemie

Podpora ekologické výchovy

- výukové programy napříč třídami
- ekotýden
- zapojení do vyhlášených ekologických soutěží Recyklohraní
- sběr plastových lahví a víček, sběr papíru
- třídění odpadů

6. Systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, nácviky praktických sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací

Prioritou je vzdělávání především třídních učitelů v oblasti efektivního vedení třídnických hodin a zvyšování právního povědomí všech pedagogických pracovníků.

7. Poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy

Poradenské služby poskytují především výchovné poradkyně, školní metodička prevence a ředitelka školy. Důraz je kladen na **důvěryhodnost a dostupnost** těchto služeb.

VI. Řešení přestupků

Porušování školního řádu týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a jsou vyvozeny patřičné sankce. Je sledováno i další rizikové chování – šikana včetně kyberšikany, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření:

1. individuální pohovor se žákem
2. jednání s rodiči na úrovni výchovné komise

3. doporučení kontaktu s odborníky
4. v případě nezájmu rodičů oznámení na OSPOD
5. v případě dealerství oznámení Policii ČR

VII. Zveřejnění informací

Informace budou zveřejňovány na nástěnkách ve vestibulu školy. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu, zásady první pomoci při výskytu šikany. Na výběru témat umístěných na nástěnce se mohou žáci sami podílet prostřednictvím žákovské rady. **Svou informační nástěnku má také žákovská rada.**

Dalším informačním zdrojem pro žáky a hlavně vyučující je školní knihovna a odborná literatura v pracovně výchovné poradkyně. Během školního roku je doplňována aktuálními tituly.

Informace jsou zveřejněny i na webových stránkách školy.

VIII. Personální zajištění prevence

Výchovné poradkyně – Mgr. Kateřina Baronová, Mgr. Jana Divilová

Výchovné poradkyně koordinují společně se školní metodičkou prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřují se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovné poradkyně o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovné poradkyně navrhují opatření, navrhují ředitelce školy svolání výchovné komise, vedou individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informují o možnostech odborné péče a další pomoci.

Školní metodička prevence – Mgr. Renata Schreierová

Školní metodička prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím osobních setkání a dalších možností komunikace.

Ředitelka školy – PaedDr. Ivana Pavlíková

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Dle potřeby spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními a jinými odbornými institucemi, informuje zákonné zástupce o možnostech odborné péče.

IX. Vyhodnocení preventivní strategie

O programu vede školní metodička prevence průběžné záznamy, s jejichž výsledky bude pravidelně seznamovat vedení školy a ostatní pedagogické pracovníky a dle potřeby rodiče žáků.

Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod.

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole.

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu, které pomohou objevit slepé uličky, selhání nebo nereálné nároky programu.

V Neplachovicích dne 28. 8. 2023

PaedDr. Ivana Pavlíková

ředitelka školy